Транченко О.М.
к.е.н., викладач кафедри фінансів і кредиту
Уманського національного університету садівництва

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Ринок фінансових послуг є ринком, на якому відбувається обмін фінансовими ресурсами, надання кредиту та мобілізація капіталу. Об'єктивною підставою функціонування фінансового ринку є неспівпадіння потреби в фінансових ресурсах з наявністю джерел задоволення цієї потреби. Ринок фінансових послуг є одним з механізмів забезпечення конкурентоспроможності економіки країни, оскільки розподіл фінансових ресурсів на цьому ринку відбувається на конкурентній основі, що дозволяє спрямувати інвестиційні потоки у найбільш привабливі сегменти економіки і тим самим сприяти економічному зростанню. Саме тому формування фінансового ринку здатного до ефективної мобілізації внутрішніх фінансових ресурсів та спроможного утримувати конкурентні позиції на глобальному ринку капіталів є надзвичайно важливим для будь-якої держави.

Серед наукових досліджень проблеми на увагу заслуговують доробки таких авторів: Коваленко В.В., Прадун В.П., Мороза А.М., Полотенко Д.В., Бутенко О., Пересади А.А. Луціва Б.Л., Марковіца Г., Якімкіна В.Н., та ін. Утім, аналіз публікацій показав, що такі аспекти проблеми є недостатньо висвітленими. Проблема українського ринку фінансових послуг полягає у відсутності в нього фінансових ресурсів для забезпечення інвестиційного попиту з боку реального сектору економіки. Відповідно вирішення цієї проблеми передбачає створення умов, які б дозволили додатково залучити внутрішні фінансові ресурси, зокрема, заощадження населення та «тіньовий капітал», до інвестиційної діяльності, а також створити привабливі умови для іноземних інвесторів.

Отже, основною проблемою є проблема мобілізації ресурсів. Здійснюють мобілізацію фінансових ресурсів по-перше, це банки. Однак банків в Україні

занадто багато (близько 180), тому фінансові ресурси є досить розпорошеними. Крім того значна частина коштів сьогодні перебуває в безготівковій формі, обслуговуючи «тіньовий» капітал та у формі заощаджень населення поза банками. По-друге, акумулюванням та інвестуванням фінансового капіталу займаються різноманітні учасники фондового ринку: інвестиційні компанії та фонди, трастові компанії (довірчі товариства). Слабкість фондового ринку України виражається в таких основних моментах: недостатня ліквідність фондового ринку; переважання державних цінних паперів; недостатня прозорість діяльності емітентів та професійних учасників ринку; нерозвиненість правової бази, неадекватність її сучасним вимогам діяльності на ринку фінансових послуг; низький технологічний рівень функціонування ринкової інфраструктури; низький рівень корпоративної культури; недостатня обізнаність більшої частини населення з питань фондового ринку.

Недостатня ліквідність українського фондового ринку пояснюється малими обсягами фінансових потоків, які обертаються на ньому. Ліквідність фондового ринку визначається тим, наскільки він може забезпечити достатній попит на певні цінні папери. На сьогоднішній день ліквідність фондового ринку досить низька. Одною з найбільших проблем залишається прозорість фондового ринку. Адже на сьогоднішній день більшість операцій з купівлі-продажу цінних паперів (більше 90%) відбуваються поза біржами. За таких умов неможливо забезпечити потенційних учасників ринку цінних паперів необхідною інформацією, порушуються умови чесної конкуренції. На нашу думку, ринок фінансових послуг є інфраструктурою, яка вимагає комплексного підходу до вирішення своїх проблем. Необхідно поставити перед собою стратегічне завдання та розробити конкретні заходи по його виконанню.

Основним напрямками удосконалення фондового ринку є: удосконалення базового спеціального законодавства. У першу чергу це є справою законодавчих органів влади. Для активізації роботи законодавчого органу в цій сфері необхідно сприяти участі в розробці нових законів і самих учасників ринку, влаштовуючи відкриті обговорення в засобах масової інформації. Такий

підхід буде найбільш демократичним, та забезпечить більш повне врахування усіх потреб ринку фінансових послуг; забезпечення виконання вимог законодавства усіма учасниками фондового ринку; створення дієвої системи розкриття інформації емітентами цінних паперів; упорядкування і підвищення ефективності інфраструктури фондового ринку; вжиття заходів для залучення емітентів та інвесторів до взаємодії на організованих фондових ринках; розвиток інститутів колективного інвестування.

Щодо вирішення проблеми мобілізації заощаджень населення і спрямування їх на задоволення інвестиційних потреб економіки існує декілька шляхів. Залучати кошти населення можна через банківські установи, через створення пенсійних фондів та шляхом розвитку системи спільного інвестування. Отже, за умов глобальної інтеграції ринків фінансових послуг надзвичайно важливим завданням для кожної країни є забезпечення функціонування конкурентноспроможного ринку фінансових послуг, і, зокрема, фондового ринку. Фінансування інвестицій в реальний сектор через канали ринку цінних паперів і залучення на ці цілі неспекулятивних вітчизняних і іноземних капіталів повинно стати найважливішим джерелом нового етапу промислового підйому. Замість ринку з величезною перевагою державних цінних паперів повинен з'явитися фондовий ринок економічного зростання. Розвиток ринку фінансових послуг передбачає стратегічної постановки завдань та підтримки їх виконання як з боку урядових, так і неурядових організацій. Розвиток інфраструктури фінансових ринків вимагає об'єднання зусиль держави та професійних учасників цих ринків з метою забезпечення необхідного ресурсного потенціалу перетворень. Лібералізація функціонування ринків фінансових послуг передбачає створення умов для більшої самостійності та незалежності від держави їх учасників. Особливу увагу необхідно приділити просвітницькій діяльності серед населення України, яка б забезпечила підтримку впроваджуваних заходів населенням, підвищення його інвестиційної активності тощо.